

Keywords: tax system efficiency, tax regulations, taxes, the consolidated budget.

Бальвас І.Г.

магістр ФММ НТУУ «КПІ»

Дергачова В.В.

професор, д.е. н. НТУУ «КПІ»

ЗМІНА ОЛІГАРХІЧНОЇ МОДЕЛІ – ШЛЯХ ДО КРАЇНИ З РОЗВИНУТОЮ ЕКОНОМІКОЮ

В статті досліджено проблеми сучасної моделі розвитку економіки України, проаналізовано структуру вітчизняного населення, виявлено диспропорції та запропоновано шлях зміни ситуації, яка склалася в сучасних умовах.

Ключові слова: трансформації, олігархічна модель розвитку, бідність, «суспільство без цілі», середній клас населення, малий і середній бізнес

Вступ. Для країни 20 років життя – термін невеликий. Проте, якщо на початку цього періоду лежить точка відліку, яка зафіксувала момент народження нової держави, то 20 років незалежності України – це слушний привід замислитися, звідки ми, власне, вийшли і куди прийшли.

Головним недоліком усіх 20 років незалежності було те, що Україна у своїй трансформації пішла по постсоціалістичному шляху. Не по дорозі Східної Європи, не по шляху трансформації східноазійського Китаю, Кореї та інших азійських тигрів. Вона пішла по латиноамериканському шляху. Цей шлях відрізняється і від шляху європейського, і від шляху Східної Азії, оскільки базується на побудові економіки і суспільства з колосальними відмінностями між олігархами-мультимільонерами і основною масою населення.

Постановка задачі. Мета статті – проаналізувати структурний склад населення України, виявити недоліки трансформацій, які відбулися за роки незалежності держави та запропонувати можливі заходи подолання проблем, які були виявлені.

Результати дослідження. Через 20 років після проголошення незалежності, Україна не дотягує не лише до рівня сусідів, а й відчутно зменшила потенціал, який мала. Країни, які рухалися еволюційним шляхом, і ті, які, як і Україна, пішли революційним шляхом, але довели розпочаті програми «шокової терапії» до кінця, пережили трансформаційну кризу менш болісно, ніж Україна. Вже на початку нового десятиліття вони змогли не тільки стабілізувати економіку, в й відновити її передкризові показники. Зокрема, у 2000 році проти 1990 року рівень реального ВВП у Польщі

становив 144%, у Словенії – 120%, в Албанії – 110%, в Угорщині – 109%, в Узбекистані – 95%, у Білорусі – 88%, в Україні – 43% (див. рис.1) [1].

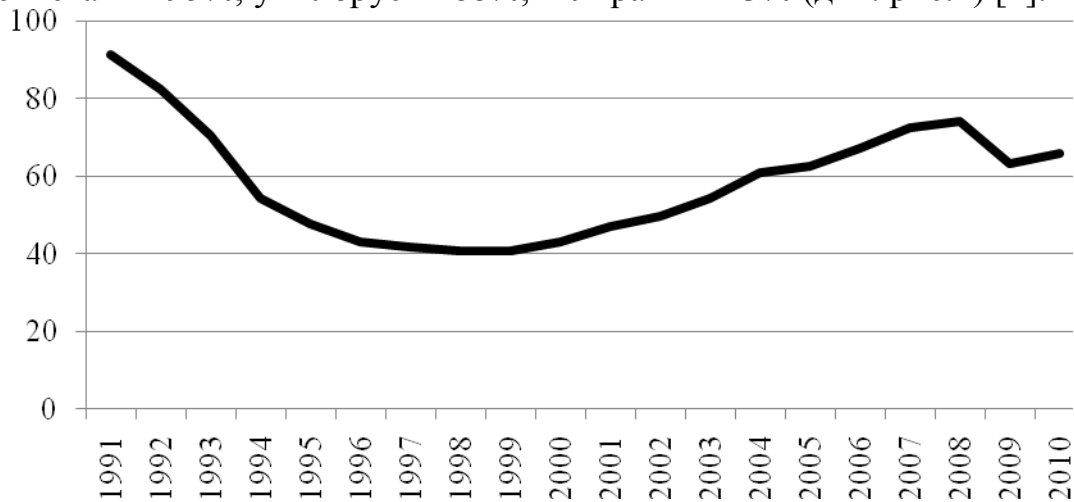

Рис. 1. Динаміка ВВП України після розпаду СРСР порівняно з 1990 роком, %

У 1999 році рівень спаду ВВП України порівняно з 1990 роком зупинився на позначці 40,8%. Не знаємо жодного прикладу в історії цивілізованих країн ХХ ст., коли б держава в мирний час втратила майже 60% ВВП. На двадцятому році незалежності та самостійної економічної політики ВВП України становить лише 66% від 1990 року.

За даними Світового банку, в рейтингу країн за рівнем ВВП на душу населення за ПКС Україна з показником 6 580 доларів є аж вісімдесятою. Більше того, Україна – друга після Молдови найбідніша країна Європи. Але, аналізуючи цей показник, необхідно ще враховувати соціальну структуру українського населення. Якщо в європейських країнах співвідношення доходів найбідніших та найбагатших громадян становить один до шести, то в Україні, за даними ООН, приблизно 1 до 40 (точної оцінки статків найбагатших українців зробити не можна через тіньову економіку та офшори). На кінець 2010 року більш як 7,3 тисячі українців задекларували дохід, який перевищує 1 млн. грн. За кількістю мільярдерів Україна обігнала своїх західних сусідів, наприклад, Польщу, де за тогорічним рейтингом «Forbes» чотири мільярдери (в Україні їх 21). Та, на відміну від Польщі, Україна залишається однією з найбідніших європейських країн [2].

За часів СРСР існування бідності як явища заперечувалося. Відповідно, жодних досліджень та оцінок бідності не проводилося. Вивчення низькодоходних груп населення проводилися переважно на рівні всієї країни, без республіканського та регіонального розрізів, до того ж ця статистика була закритою. За оцінками, здійсненими після відкриття доступу до статистичних архівів, у радянські часи близько 11% населення України були бідними. Динаміка бідності не може бути досліджена за всі роки незалежності України через відсутність регулярних та повних даних в період до 1999 р., коли Державним комітетом статистики України було запроваджено моніторинг

бідності. Пропонуємо розглянути кількісні показники моніторингу бідності України у 1999-2010 рр. (див. Рис.2) [3].

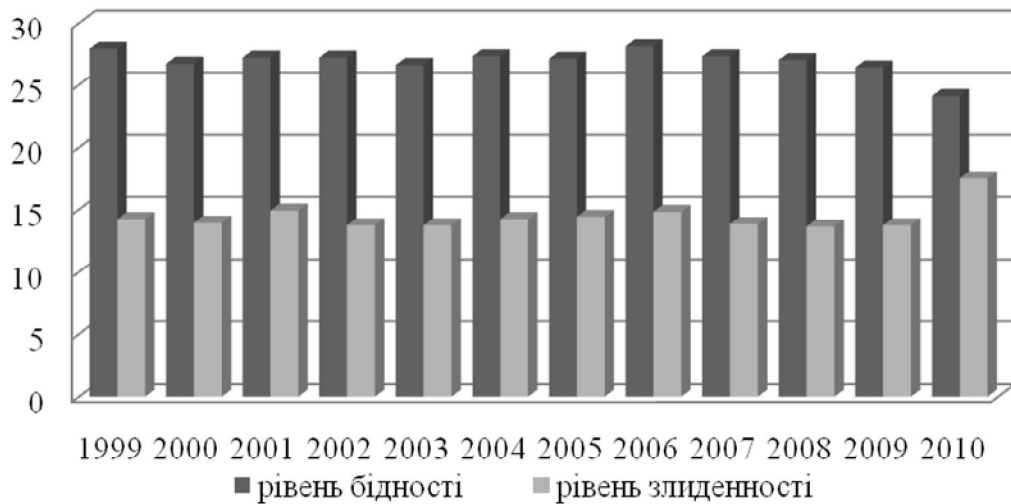

Рис.2. Показники рівня бідності та злиденності населення України, % від усіх українців

Починаючи з 2000 року, коли відбувалося відновлювальне зростання економіки України, рівень бідності та злиденності населення України залишалися на рівні 26-28% та 13-14% (у 2010 р. – 17% за даними КМІС) відповідно, що свідчить про те, що економічне зростання не призвело до зменшення нерівності в суспільстві, що була сформована протягом перехідного періоду. Не дивлячись на те, що частка бідного населення зменшилася на 2,3%, частка злиденного населення зросла майже на 3%, тобто скоріш за все ті 2,3% перейшли до категорії злидених. Маємо таку картину: майже половина населення України є бідною (їх дохід менший за прожитковий мінімум), при чому заможні люди, котрі задекларували власний дохід, як такий, що перевищує 1 млн. грн., складають більше 7300 українців (не враховуючи мільйонерів «у тіні», а це близько 40%).

У Європі вважаються забезпеченими сім'ями ті, які витрачають на продукти харчування до 20% власного доходу щомісячно. Розглянемо ситуацію, що склалася в Україні порівняно з іншими країнами, включаючи інші країни колишнього СРСР, у 2010 році. В Україні рівень витрат місячного доходу сім'ї на продукти харчування склав 52%, в Молдові – 41%, в Росії – 29%, в Німеччині – 9,8%, в Великобританії – 8,5% [4].

Українці витрачають половину власних доходів на харчування, утворюючи загальну масу, «суспільство без цілі», яке переймається лише щоденним виживанням. Така ситуація в Україна складалася з перших років незалежності, коли стала очевидною неможливість влади сформулювати і втілити в життя системний план реформ, а не окремі заходи.

Аби подолати олігархічно-монополістичну модель розвитку основним економічним суб'єктом України має стати середній клас, який здатен бути локомотивом важливих, а головне ефективних соціально-економічних перетворень. Ставку на нього робила більшість держав, як наслідок – швидко

зростання ВВП й суттєве покращення соціальних умов громадян. У державах Євросоюзу до 60% національного ВВП забезпечує саме малий та середній бізнес. В Україні цей показник становить лише 10–15%, й до того ж зменшується. На відміну від багатьох розвинутих країн, у нас цей клас поки що слабкий. Великою мірою тому, що в Україні гальмується розвиток малого та середнього бізнесу. У рейтингу умов для ділової активності, який складає Світовий банк, Україна посідає 145-те місце зі 183 та останнє в Європі.

Після аналізу останніх рішень влади та її ініціатив (обмеження спрощеної системи оподаткування, ідея переселення безробітних із депресивних регіонів до благополучніших) складається навіть враження, що це роблять цілеспрямовано, аби перетворити більшу частину населення на дешеву робочу силу для великого бізнесу.

У розвинутих країнах малий бізнес тісно співпрацює з великим, звільняючи його від потреби виробництва низькорентабельної для нього продукції, що потрібна в незначних обсягах. Такі країни як Польща та Сінгапур у свій час зробили ставку на середній клас та не прогадали.

Сінгапур зараховують до східноазіатських тигрів за швидкий стрибок економіки до рівня розвинених країн. В основі успіху Сінгапуру – заохочення до підприємницької діяльності та всебічна підтримка малого бізнесу. 92% підприємств там – це малий і середній бізнес. Вони забезпечують 25% річного ВВП та зростання зайнятості на 7% за рік. Сінгапур на першому місці в рейтингу Світового банку за простотою ведення бізнесу, а також за показниками конкурентоспроможності, на другому – за інвестиційною привабливістю, за виробництвом ВВП на душу населення та за доходами громадян.

Стабільність польської економіки пов'язують насамперед із тим, що на початку 1990-х у країні зробили ставку на мале підприємництво, швидко та прозоро провели приватизацію і ліквідували держмонополії. Було радикально спрощено умови заснування та ведення бізнесу, запроваджено програми підтримки малих та середніх підприємств. Саме вони виробляють продукції більш як на 200 млрд. дол. – майже половину ВВП. Умови ведення бізнесу, податкова та регуляторна політика в Польщі були реформовані таким чином, що підприємці не мають причин іти в політику та в органи влади для лобювання власних інтересів. Середня зарплата – більш ніж 1 тис. дол. за таких самих цін, як в Україні [5].

Висновки. Історія країн показує шлях, який видається природним і прийнятним для України. Без підтримки середнього класу, малого і середнього бізнесу не утвориться середовище, здатне випрацювати ефективний план дій для країни.

Створенню середнього класу найбільшою мірою сприятиме розвиток малого підприємництва, малих підприємств інноваційного характеру, ставка на технологічні парки. Всебічна підтримка ініціативи молодих фахівців – найбільш визнаний шлях у світовій практиці. Одним з головних гасел

держави має стати всебічна підтримка ініціативних, працьовитих, освічених і кваліфікованих. Вони й створять в Україні потужний середній клас.

Олігархічна модель розвитку вітчизняної економіки не має шансів для майбутнього. Шанси України потрапити в число країн із розвинутою економікою та високим рівнем життя громадян залежать від зміни цієї схеми й підтримки середнього класу, який є природним союзником будь-яких реформ, справді спрямованих на розвиток країни та виведення її з бідності.

Перелік посилань

1. Гайдуцкий П. Как влияют политические кризисы на экономику? // День. –2007. – 19.04 (№ 67). – С. 4.
2. Forbes[Електронний ресурс]:Forbes – новостной сайт о бизнесе, финансах, карьере и стиле жизни. – Электрон. дані (2 файли). – 2011 – Режим доступу: www.forbes.ru. – Назва з домашньої сторінки Інтернету.
3. Держкомстат [Електронний ресурс]: Державний комітет статистики України. – Электрон. дані (1 файл). – 2010 – Режим доступу:www.ukrstat.gov.ua. – Назва з домашньої сторінки Інтернету.
4. Підсумковий моніторинг розвитку соціальної сфери за 2010 рік [Електронний ресурс] // Центр перспективних соціальних досліджень Міністерства праці та соціальної політики України та НАН України. – 12 квітня 2011 р. – Режим доступу:www.cpsr.org.ua/index.php?option=com_cont.
5. NBER[Електронний ресурс]:NationalBureauofEconomicReserch. – Электрон. дані (2 файли). – 2010 – Режим доступу:www.nber.org. – Назва з домашньої сторінки Інтернету.

Бальвас И.Г.

магистр ФММ НТУУ «КПІ»

Дергачова В.В.

профессор, д. э. н. НТУУ «КПІ»

СМЕНА ОЛИГАРХИЧЕСКОЙ МОДЕЛИ РАЗВИТИЯ – ПУТЬ К СТРАНЕ С РАЗВИТОЙ ЭКОНОМИКОЙ

В статье исследовано проблемы современной модели развития экономики Украины, проанализировано структуру населения, выявлено диспропорции и предложено путь изменения сложившейся ситуации.

Ключевые слова: трансформации, олигархическая модель развития, бедность, «общество без цели», средний клас населения, малый и средний бизнес.

Balvas I.G.

master of FMM NTUU «KPI»

Dergacheva V.V.

professor, Doctor of Economic Sciences

CHANGE OF THE OLIGARCHIC MODEL OF DEVELOPMENT – THE WAY TO THE COUNTRY WITH DEVELOPED ECONOMIES

In this article is investigated the problem of the modern model of economic development of Ukraine, is analyzed the structure of the population, is identified disparities and is suggested the way to change this situation.

Keywords: transformations, oligarchic model of development, poverty, «society without purpose», middle class population, small and medium businesses.

Джемелинская Л.В.

к.э.н., старший преподаватель ФММ НТУУ «КПИ»

Сарапулова О.О.

студентка ФММ НТУУ «КПИ»

СОЗДАНИЕ ЗОНЫ СВОБОДНОЙ ТОРГОВЛИ В УСЛОВИЯХ ИНТЕГРАЦИИ ЭКОНОМИКИ УКРАИНЫ

Проведено анализ товарооборота, экспорта Украины. Определены основные преимущества и возможные потери страны при вступлении в зоны свободной торговли. Описаны основные тенденции глобализации экономики.

Ключевые слова: зоны свободной торговли, глобализация экономики, экспорт внешней торговли.

Вступление. После интеграции в Международную организацию торговли одним из наиболее актуальных вопросов для Украины является соглашение о Зоне свободной торговли со странами СНГ, а также планируемое соглашение о зоне свободной торговли с Европейским Союзом. Формирование нового мирового порядка требует наиболее полно реализовать национальные интересы страны в условиях становления и выхода из кризиса экономики Украины.

Постановка задачи. Глобализация является главной характеристикой современного международного хозяйствования, результатом политики экономически развитых стран. Вопросы глобализации мировой экономики исследовались многими отечественными и зарубежными учеными. Среди них А. Бузгалин, А. Быков, В. Базилевич, Ю. Глазьев, Н. Глейзер, М. Делягина, М. Маклюен, Э. М. Кастельс, Тоффлер, Р. Робертсон, М. Уотерсен и другие.